

Cap a una nova Geografia Regional? Notícia del seminari celebrat a la Ciutat dels Quatre Rius

Joan Nogué i Font *

Résumé / Abstract / Resumen / Resum

Du 28 au 30 juin 1989 s'est tenu à Girona, le I Cours d'Été de Géographie dans le cadre des «Cours d'Été de l'Estudi General de Girona —Université Internationale Menéndez Pelayo».

Ce premier cours a été consacré à la géographie régionale. Le but recherché était de provoquer un débat de fond sur le concept de région, non seulement à partir des tendances géographiques les plus innovatrices, mais aussi à partir d'autres sciences humaines et sociales. Nous assistons en effet à une importante revalorisation théorique et méthodologique de l'optique régionale et à une stimulante réflexion sur le rôle du contexte spatial dans l'explication des phénomènes sociaux, politiques et économiques qui affectent notre vie quotidienne. Le texte qui suit est un résumé succinct de ce cours d'été.

* * *

The first «Curs d'Estiu de Geografia» (Summer Geography Course) was held in Girona from 28th to 30th June 1989, within the framework of the «Cursos d'Estiu» (Summer Course Programme) organized jointly by l'Estudi General de Girona (Girona University College) and the Universidad Internacional Menéndez y Pelayo. The theme of this first course was regional geography, with the objective of stimulating serious discussion on the validity of the regio-

* Estudi General de Girona.

nal concept, not only from some of the most innovating geographical view-prints, but also from the perspective of other fields within the social and human sciences. The course constituted a profound rethinking on theoretical and methodological aspects of the regional concept, including a provocative reflection on the role that place, the spatial context, plays, or ought to play, in explaining social, political and economic phenomena which affect our daily life. The following text is a short report on the course.

* * *

Del 28 al 30 de junio de 1989 se celebró en Girona el I Curso de Verano de Geografía, en el marco de los Cursos de Verano del Estudi General de Girona —Universidad Internacional Menéndez y Pelayo. La primera edición de este curso se dedicó a la geografía regional. Se trataba de impulsar una discusión a fondo sobre la reconsideración del concepto de región, observada no sólo desde alguna de las perspectivas geográficas más innovadoras, sino también desde otros campos de las ciencias sociales y humanas. Nos encontramos ante una significativa revalorización teórica y metodológica de la perspectiva regional que incluye, a su vez, una sugerente reflexión sobre el papel que el lugar, el contexto espacial, tiene o debería tener en la explicación de los fenómenos sociales, políticos y económicos que afectan nuestra vida cotidiana. El texto que sigue a continuación es una breve noticia del mencionado curso.

* * *

Del 28 al 30 de juny de 1989 se celebrà a Girona el I Curs d'Estiu de Geografia, en el marc dels Cursos d'Estiu de l'Estudi general de Girona —Universidad Internacional Menéndez y Pelayo. La primera edició d'aquest curs es dedicà a la geografia regional. Es tractava d'impulsar una discussió a fons sobre la revifalla del concepte de regió, observada no solament des d'algunes de les perspectives geogràfiques més innovadores, sinó també des d'altres camps de les ciències socials i humanes. Ens troben davant d'una seriosa reconsideració teòrica i metodològica de la perspectiva regional, que inclou, alhora, una suggeridora reflexió sobre el paper que el lloc, el context espacial, té o hauria de tenir en l'explicació dels fenòmens socials, polítics i econòmics que afecten la nostra vida quotidiana. El text que segueix a continuació és una breu notícia de l'esmentat curs.

Del 28 al 30 de juny de 1989 se celebrà a Girona el I Curs d'Estiu de Geografia, en el marc dels Cursos d'Estiu de l'Estudi General de Girona —Universidad Internacional Menéndez y Pelayo. Els organitzadors de l'esdeveniment —els professors de geografia de l'Estudi General de Girona— van decidir dedicar aquesta primera edició a la geografia regional¹. Es tractava d'impulsar una discussió a fons sobre una realitat tan sorprenent i esperançadora com poques vegades debatuda en els cercles geogràfics de l'Estat espanyol, això és: la revifalla del concepte de regió observada no solament des d'algunes perspectives geogràfiques més innovadores, sinó també des d'altres camps de les ciències socials i humanes. Certament, a les acaballes del nostre segle, ens trobem davant d'una seriosa reconsideració teòrica i metodològica de la perspectiva regional que inclou, alhora, una suggeridora reflexió sobre el paper que el lloc, el context espacial, té o hauria de tenir en l'explicació dels fenòmens socials, polítics i econòmics que afecten la nostra vida quotidiana. És que ens trobem davant d'una nova geografia regional? ¿Com cal veure, des d'aquesta nova perspectiva regional, la geografia regional tradicional? ¿Com es planteja aquest tema des d'altres disciplines? Aquestes i d'altres qüestions són les que es van plantejar —i en bona part es van respondre— al llarg de tres dies de riques i, a vegades, polèmiques sessions.

L'estructura del curs era més aviat la pròpia d'un seminari. Tots els professors convidats (deu en total) disposaven d'una hora de temps per impartir la lliçó. En acabar-la, s'obria un debat d'aproximadament trenta minuts de durada. Hi hagué, a més, una taula rodona entre tres dels participants i entre ells i el públic, moderada per una quarta persona que tenia l'habilitat necessària per treure a la llum les qüestions més polèmiques.

Obrí el curs el president de la Societat Catalana de Geografia, amb la lliçó inaugural: «Cap a una nova geografia regional». S'inicià a continuació el primer dels dos grans blocs amb què comptava el curs, sota el títol genèric de «Regió i geografia regional». La primera part d'aquest bloc («Teoria i mètode en l'anàlisi geogràfica regional») pretenia reflexionar a fons sobre les noves perspectives geogràfiques regionals, sobre les aportacions de la geografia regional tradicional i sobre els possibles elements de continuïtat i de ruptura entre ambdues. Van intervenir en aquesta primera part Nicolás

1. Ja està enllestida, a grans trets, l'edició de 1990. El II Curs d'Estiu de Geografia de l'Estudi General de Girona es dedicarà al tema: «Riscos ambientals i gestió del territori als països mediterranis». Aquest curs comptarà, a més, amb un taller sobre l'aplicació dels sistemes d'informació geogràfica a la temàtica objecte d'estudi.

Ortega Cantero (Universidad Autónoma de Madrid), Josefina Gómez Mendoza (Universidad Autónoma de Madrid) i Lluís Riudor (Universitat Autònoma de Barcelona). Per raons personals d'última hora, Doreen Massey (Open University de Londres), que tenia prevista una intervenció en aquesta primera part del curs, no va poder desplaçar-se a Girona; tanmateix, sí arribà a temps el text de la seva lliçó («Place and Region. The role of Place»), que serà reproduïda íntegrament en la publicació corresponent (Joan NOGUÉ i FONT, ed., 1990).

El professor Ortega Cantero va reivindicar en la seva exposició («El sentido de la perspectiva geográfica regional»), la relectura dels «clàssics» i la recuperació del seu esperit obertament integrador; esperit que, segons l'autor, ha estat menyspreat i mal comprès per les generacions posteriors. Josefina Gómez Mendoza («El lugar de una geografía regional renovada») va presentar de manera sintètica les principals aportacions del que ja es comença a conèixer pe «nova geografia regional», i valorà, des d'aquesta perspectiva, la geografia regional tradicional. A continuació, Lluís Riudor, en una lliçó intitolada «L'evolució de la geografia i la seva repercussió en les geografies regionals del món», se centrà en l'impacte de les diferents perspectives teòriques i metodològiques en les geografies universals o geografies regionals del món, reivindicant un paper més actiu del geògraf en la descripció i explicació del món d'avui. Aquest primer bloc es tancà amb una interessant taula rodona entre els tres professors esmentats i moderada per Maria Dolors García Ramon (Universitat Autònoma de Barcelona).

La segona part del primer bloc del curs («Estudi de casos concrets») pretenia oferir quatre mostres concretes d'estudis de geografia regional. Dues d'aquestes mostres responien a projectes editorials que perseguien una àmplia difusió del seu producte. Ens referim, concretament, a les col·leccions de Geografia Universal de l'Institut Gallard, dirigida per Carles Carreras (Universitat de Barcelona), i a la del Grup RECLUS, dirigida per Roger Brunet (Maison de la Géographie, Université de Montpellier) i presentada a Girona per Robert Ferras. Les altres dues mostres responien més aviat a l'aplicació d'un concepte teòric determinat a una àrea concreta. Josep Puig (Universitat Autònoma de Barcelona) se centrà en el concepte de «bioregió» i en la seva aplicació a Catalunya i Peter J. Taylor (University of Newcastle-Upon-Tyne) presentà el concepte de «regió històrica», que aplicà a Europa.

El segon bloc del curs, presentat amb el títol: «Territori, cultura i economia en el procés de diferenciació regional», pretenia oferir una visió del tema des d'altres disciplines, concretament des de l'economia i l'antropolo-

gia. En el primer cas fou Joan Trullén (Universitat Autònoma de Barcelona) qui, amb la lliçó: «Nous enfocaments teòrics i metodològics en l'economia regional», va presentar el debat actual sobre el concepte de regió des de l'economia. Segons Trullén, aquest debat —també revifalla— no afecta solament l'economia regional, sinó pràcticament tota la ciència econòmica. «Cultura i identitat regional» va ser el tema desenvolupat per l'antropòleg Joan Prat (Universitat de Barcelona a Tarragona). Es tractava de veure quins nivells d'identificació estableix una determinada cultura amb un determinat territori.

Van ser, en definitiva, tres dies d'intensa discussió sobre un tema que ha estat recentment poc debatut en un país que té, precisament, una llarga tradició d'estudis regionals.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

NOGUÉ i FONT, Joan, ed., (1990); *Bases per a una nova geografia regional*, Girona, Publicacions de l'Estudi General de Girona. En premsa.